

De eenzaamheid doorbroken

Preek over Handelingen 2:44

Te lezen: Genesis 11:1-9 en Handelingen 2:41-47
Zuilen, 17 juni 1973

‘Zij hadden alles gemeenschappelijk.’ Met deze woorden karakteriseert Lucas in Handelingen 2 het leven van de eerste christenen. Ogenblikkelijk in aansluiting op het bericht van de uitstorting van de heilige Geest met Pinksteren, is er sprake van een groep mensen die alles samen delen, die op een unieke wijze gemeenschap hebben. De Geest van Pinksteren is kennelijk een Geest van gemeenschap. Hiermee presenteert het pinksterfeest zich als een voor onze moderne samenleving uiterst actueel feest. Want is het gebrek aan gemeenschap tussen mensen niet één van onze grootste problemen?

Wat wordt er in een stad als Utrecht een eenzaamheid geleden! Je schrikt, wanneer je in de krant leest dat een bejaarde alleenstaande vrouw twee weken na haar overlijden dood in haar flatje werd aangetroffen. Niemand in de buurt keek ooit naar haar om. De bakker die gewend was eens per twee dagen een halfje bruin te leveren vertrouwde de zaak tenslotte niet meer en waarschuwde de politie.... We schrikken op van een dergelijk schreeuwend gebrek aan menselijk contact. Maar de minder hartverscheurend pijnlijke symptomen van de eenzaamheidsziekte hebben wij allang geaccepteerd. Hoeveel flatbewoners hebben het aanvaard dat buurman voor hen niet meer is dan een haastige schim in het trapportaal. 's Morgens op weg naar zijn werk. 's Avonds op weg naar zijn gezin. Het enige wat zij met hun burens gemeenschappelijk hebben is af en toe het geluid van Hilversum III. Wanneer een van de kinderen de top-tien te hard heeft aanstaan... Maar zij pieren er van weerskanten niet over om vrijwillig wat met elkaar te delen: Vreugde, verdriet, vragen. Ieder kan immers maar het beste zijn eigen leven leiden? De ander is alleen maar een bedreiging van je eigen vrijheid en privé geluk! En zo sturen we onszelf en elkaar de eenzaamheid in.

Gedeelde vreugde is dubbele vreugde. Gedeelde smart is halve smart. Zou er in onze maatschappij misschien zo weinig vreugde en zoveel smart zijn, omdat we niet meer weten wat het is vreugde en smart met anderen te delen? Gedwongen of vrijwillig sluiten velen zich op met hun gedachten, vragen en verdriet. De deur naar de ander: Buurman, vriend, soms zelfs eigen man of vrouw! gaat op slot. En ze komen tenslotte om in hun eigen gedachten, vragen en verdriet. Zoals je tenslotte omkomt in een luchtdicht afgesloten vertrek. In uiterste nood grijpen eenzamen dan nog wel de telefoon om het alarmnummer te bellen. Een oor dat wil luisteren. Een stem die wil spreken. Een mens die te vertrouwen is en oprecht aandacht heeft.

Een mens die te vertrouwen is ... Hier raken wij de kern van veel eenzaamheid. Veel mensen sluiten zich in zichzelf op, omdat zij – terecht of ten onrechte – menen dat de anderen niet te vertrouwen zijn. In de strijd om het bestaan is ieder mens immers een burcht van eigenbelang? Wanneer je een ander in vertrouwen neemt, kom je uit je eigen versterkte vesting en lever je jezelf met je zwakheden of kracht aan de ander uit. En in de strijd om het bestaan is zoiets levensgevaarlijk! Zoals het gaat in de kleine wereld van het persoonlijk leven, zo gaat het in de grote wereld van politiek en economie.

De mensenwereld valt uiteen in volkeren en belangengroepen die elkaars natuurlijke vijanden zijn. Zij zijn bang om gemeenschap te hebben, om met elkaar te delen. Het parool luidt veeleer: Houdt voor jezelf wat je hebt! Werkgevers en werknemers strijden tot het uiterste om te houden wat zij hebben en niet te hoeven delen met de ander. Volkeren en groepen volkeren houden voor zichzelf wat zij hebben, sluiten zich op in wat zij hebben. En komen zo tenslotte doodongelukkig om in wat zij hebben. Zoals je tenslotte omkomt in een luchtdicht afgesloten isoleercel. De rijke volkeren van het noordelijk halfrond weigeren te delen met de arme volkeren van het zuidelijk halfrond. Zo komt het arme zuiden om in haar armoede. Dit behoeft geen verder betoog. En zo komt het rijke noorden om in zijn rijkdom! Want is onze welvaart en rijkdom toch eigenlijk niet arm aan echt geluk en waarachtige levensvreugde! Zou dat misschien komen omdat wij met onze rijkdom verzuurd zijn? Zoals je met al wat je hebt verzuurd in de ruimte waarin je je luchtdicht afsluit van de buitenwereld?

Verleden week vierden wij het pinksterfeest. Wij lazen toen in Handelingen 2 hoe God de heilige Geest uitstortte over de discipelen van Jezus. Vanmorgen lazen wij in Handelingen 2 hoe de heilige Geest drieduizend mensen toevoegt aan de discipelkring en hoe deze mensen alles gemeenschappelijk hadden. De heilige Geest is Geest van menselijke gemeenschap. Wanneer Pinksteren greep op mensen krijgt komen zij uit hun versterkte privé burchten waarin zij zich in de strijd om het bestaan tegenover de anderen hebben verschanst. Met Pinksteren gaan de deuren voor elkaar open.

In de mensen teleurgestelde eenlingen, wantrouwende individualisten en vergeten eenzamen krijgen contact. Liederen die de avonden altijd hadden gezien als een bedreiging van hun privébezit, komen ertoe met anderen alles te delen wat zij bezitten. En zo herwinnen mensen een sterke levensvreugde. De heilige Geest is als Geest van gemeenschap ook de Geest van levensvreugde! In een huis waarvan lange tijd alle deuren en ramen hebben dichtgezet hangt een mufte, zure lucht. In geen enkel vertrek kun je met plezier wonen. Met Pinksteren zette God de buitendeur van het menselijk leven open voor zijn frisse wind. Hij schoof bij mensen de ramen omhoog opdat zijn Geest toegang zou hebben. Toen de Heilige Geest, Gods frisse wind, vrij spel kreeg in het gebouw van het menselijk leven, brak deze wind binnen de deuren van alle voor elkaar toegesloten kamertjes open.

Onder de werking van de Heilige Geest openen mensen hun leven voor elkaar. Wanneer dat gebeurt, gebeurt hetzelfde als wanneer in een lang afgesloten huis alle deuren en ramen tegen elkaar worden opengezet: De mufte zure lucht verdwijnt en het wordt er weer plezierig wonen. Zo verfrist de Heilige Geest de lucht in uw leven, wanneer hij de voor God en de mensen toegesloten deuren van uw leven openbreekt. Het wordt weer plezierig wonen in uw levenskamer! Door de Heilige Geest in gemeenschap met God en met de medemens gebracht, zult u levensvreugde kennen. Het is niet erg om met anderen te delen. Het is een vreugdevolle rook. Van de leden van de eerste gemeente, die alles gemeenschappelijk hadden, lezen wij dat zij God loofden. En God loven is een uiting van vreugde! Wanneer wij in deze tijd van vreugdeloze eenzame opsluiting voor elkaar, iemand nodig hebben, dan is dat wel Gods Heilige Geest.

De enige remedie tegen de eenzaamheidsziekte is de werking van de heilige Geest. Dit zal veel mensen ongehoord aanmatigend in de oren klinken. Kunnen wij mensen onszelf dan niet uit onze eenzaamheid bevrijden? Zijn we soms niet mans genoeg om

muren van onderling vertrouwen neer te halen? Om de sloten van eigenbelang te verbreken en de deuren voor elkaar te openen? Kunnen wij mensen met wat goede wil en inzicht niet komen tot een levenssituatie waarin wij met elkaar delen? Hoe irritant dit ook mag klinken, het hoge woord moet er toch uit: Volgens de Bijbel kunnen wij niet zelf tot echte gemeenschap komen! Hier krijgt het verhaal van de torenbouw te Babel zijn plaats tegenover de geschiedenis van de uitstorting van de heilige Geest.

Uit Genesis 11 lazen wij vanmorgen hoe de mensen te Babel het plan opvatten om een geweldig bouwwerk op aarde neer te zetten. ‘Laten wij ons een stad bouwen met een toren waarvan de top tot de hemel reikt en laten wij ons een naam maken, opdat wij niet over de gehele aarde verstrooid worden. ‘Opdat wij niet over de gehele aarde verstrooid worden ....’ Verstrooid worden. Dat is: Elkaar kwijtraken. Contact verliezen. Teruggeworpen worden op jezelf. Eenzaam worden. Om elkaar niet kwijt te raken besloten de Babyloniërs een stad te bouwen. Een stad: Wanneer je ervoor zorgt dat alle mensen vlak naast en boven en onder elkaar wonen, kunnen ze elkaar niet kwijtraken. Met een stevige muur er omheen, met slechts hier en daar een poort, kun je de in- en uitgaande man controleren. En zo de gemeenschap beveiligen. Wanneer je in de stad nog een hoge toren bouwt, nog veel hoger dan de Domtoren, kun je op kilometers afstand al zien waar je thuishoort. En wanneer je die tot de hemel reikende toren dan nog bemant met priesters en astrologen is de zaak voor elkaar: De priesters zorgen, zo vlak onder de hemel, ervoor dat de verhouding met de goden in orde blijft. De astrologen lezen zo vlak onder de hemel aan de loop van de sterren de toekomst op aarde af. En zo is de menselijke gemeenschap aan de voet van de toren, in de stad, naar alle kanten veiliggesteld. Zo moet u de torenbouw te Babel zien: Als een poging van mensen om in eigen kracht menselijke gemeenschap zeker te stellen, opdat wij niet verstrooid worden.... U weet hoe deze poging eindigt: God verwacht de taal van de Babyloniërs. De metselaar verstaat de timmerman niet meer. De architect spreekt plotseling een andere taal dan de uitvoerder. Het onbegrip en het wantrouwen nemen toe. Angst voor elkaar steekt de kop op. De torenbouw te Babel eindigt met datgene wat deze torenbouw had moeten voorkomen: De mensen worden verstrooid over de aarde. De opsplitsing in elkaar vijandige volkeren en belangengroepen begint. De eenzaamheid krijgt greep op de mensen.

Nog steeds proberen mensen in eigen kracht hun eenzaamheidsproblemen op te lossen. En het eigenbelang te doorbreken waarvoor mensen zich in eigen bezit voor de ander toesluiten. Het communisme wil de macht van de arbeidende klasse mobiliseren om een maatschappelijk herstel te verwezenlijken waarin alle mensen alles gemeenschappelijk zullen hebben: menselijke gemeenschap tot stand gebracht door menselijke macht. De mode van het in commune leven is nog niet over. Jonge mensen, die het eigenbelang zat en de eenzaamheid moe zijn gaan samenwonen en spreken af alles gemeenschappelijk te hebben.

De eenzaamheid moe zijn: Hoe velen stortten zich ondoordacht in een huwelijk om maar niet alleen te hoeven zijn? Waarop lopen deze pogingen tot menselijke gemeenschap uit? De geschiedenis van het Russisch communisme leert dat menselijk eigenbelang niet te doorbreken valt. Al jaren bestaat er een top van partijbonzen die beslist niet alles met het volk deelt. Het in commune leven heeft tientallen ontgoocheld. Velen die trouwden om maar niet alleen te zijn, werden in hun huwelijk eenzamer dan ervoor. De geschiedenis van de torenbouw te Babel herhaalt zich: Wij mensen kunnen niet in eigen kracht, volgens eigen bedacht programma,

gemeenschap tot stand brengen. Dergelijke pogingen en programma's eindigen met wat zij moeten voorkomen: 'En zij werden verstrooid.'

Tegenover de geschiedenis van de torenbouw te Babel staat de geschiedenis van de uitstorting van de heilige Geest. Het talenwonder van Pinksteren maakt het talendrama van de torenbouw te Babel ongedaan. Bij de torenbouw te Babel werd de taal verward en werden de mensen verstrooid over de aarde. De Heilige Geest verenigt met Pinksteren over de aarde verstrooide mensen. Parthen, Meden, Elamieten, inwoners van Mesopotamië, Egypte en Romeinen: Allen hoorden op Pinksteren de discipelen in hun eigen taal over de grote daden Gods spreken! De Heilige Geest is de Geest die gemeenschap sticht onder mensen. Wat mensen zelf niet kunnen dat doet de Heilige Geest. Vandaar ook de opmerking over de eerste christenen, die vanmorgen de tekst voor de prediking is: 'En allen die tot geloof gekomen en bijeen vergaderd waren, hadden alles gemeenschappelijk.'

Pinksteren: God wil door zijn Geest in de levens van mensen wonen. De heilige Geest sticht gemeenschap tussen God en mensen. Daarom is de heilige Geest de enige die gemeenschap tussen mensen kan stichten. De Geest maakt vreugdeloze eenzame oppotters van eigen bezit tot blijde gevers en uitdelers. De Geest schenkt ons in de gemeente een mens die te vertrouwen is. Een oor dat wil luisteren. Een mond die met u wil spreken en bidden. De Geest doorbreekt het wantrouwen tussen mensen. Ven concurrenten gaan ze elkaar zien als broeders en zusters die de liefde van dezelfde vader delen.

Amen.